

ΑΓΛΑΪΑ ΜΠΛΙΟΥΜΗ

Αποχαιρέτα την τη Στουτγάρδη,
Αστυάνακτα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΚΕΔΡΟΣ

Αγλαΐα Μπλιούμη: *Αποχαιρέτα την τη Στουτιγάρδη, Αστυνάκτα*

ISBN 978-960-04-5256-3

Επιμέλεια-Διόρθωση: Βάσω Παπαχρήστου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Αγλαΐα Μπλιούμη, 2022*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2022*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

Στην Ειρήνη

*Εμείς· οι Αλεξανδρείς, οι Αντιοχείς,
οι Σελευκείς, κ' οι πολυάριθμοι
επίλοιποι Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας,
κ' οι εν Μηδία, κ' οι εν Περσίδι, κι όσοι άλλοι.*

[...]

Κ.Π. Καβάφης, «Στα 200 π.Χ.»

Καλωσορίσατε

Για να ανοίξει η βαλίτσα μου χρειάζεται κωδικό. Την αγόρασα κάποτε σε ένα ταξίδι στη Στουτγάρδη. Αν δεν είχε κωδικό, θα μπορούσα να την είχα αγοράσει από οπουδήποτε αλλού. Ο κωδικός όμως είναι για μνημένους. Για αυτούς που γνωρίζουν την ιστορία των γκασταρμπάιτερ.* Όταν η ιστορία τους ξεκίνησε με μια ξύλινη βαλίτσα. Τη βαλίτσα του Παντελή, του Θανάση, ενός ανώνυμου ανιψούκα, της Κατερίνας, της Θωμαής. Εγώ είμαι η ιστορία του Παντελή και της Κατερίνας.

Εσύ, αγαπητέ αναγνώστη, μπορεί να είσαι ο πεζός οδοιπóρος που λάτρεψε τον λόγο – ελληνικό και ξένο – και να αναμένεις την ποίηση της ιστορίας. Σε εσένα, λοιπόν, θα συστηθώ.

Όπως βλέπεις και στο εξώφυλλο με λένε Αγγλαΐα. Ποτέ δεν μου άρεσε το όνομά μου. Μόνο στα ύστερα χρόνια της ζωής μου κάτι άλλαξε. Διάβασα στους *Χαιρετισμούς*

* Οι πρώτοι μετανάστες στη Δυτική Γερμανία κατά τη δεκαετία του 1960 ονομάστηκαν «γκασταρμπάιτερ», δηλαδή «φιλοξενούμενοι εργάτες».

της Παναγίας για το «αγλαόκαρπον» και ξάφνου είδα το «γιώτα» να βαραίνει τόσο με τον τόνο όσο και με τα διαλυτικά, να χαράζεται ανεξίτηλα το έρμο και να μοιάζει με Εσταυρωμένο· τόσο που μου φάνηκε πως γλυκίζει ο καρπός. Φιόγκος και γιώτα μαζί, σαν υποζύγιο που σέρνει σε ατελείωτη στράτα σειρές από Αγγλαίτες, η μία πίσω από την άλλη, πάππου προς πάππου έως τα σπλάχνα του χρόνου· όλες μαζί να δίνουν πνοή σε ένα σώμα. Γδύνουν και δίνουν. Σώμα από το σώμα που σε κάθε βάφτιση αναγεννιέται, σαν να είναι της καθεμιάς τα διαλυτικά αόρατο ελληνικό τατουάζ.

Υπάρχεις όμως και εσύ, ο άλλος αναγνώστης, που μπορεί και να ξέρεις. Να είσαι δίγλωσσος. Να μιλάς – ελληνικά, γερμανικά και τανάπαλιν –, να 'χεις ζήσει και να 'χεις σιωπήσει, όπως όλοι μας. Σε εσένα θα συστηθώ με το υποκοριστικό μου, με λένε Agi. Βγαίνει από το Aglaia. Μου το 'βγαλε ο συμμαθητής μου ο Daniel, γιατί τα Γερμανάκια δεν μπορούν να προφέρουν το «γάμα». Εσύ, τα ξέρεις όλα αυτά, αφού λες πως γνωρίζεις τον κωδικό. «Θα δεις», μου είπες, «τον ξέρω». Και περίμενες με ένα μπαλό-νι, κάποια μέρα έλεγες κάτι θα συμβεί, κι εκείνο όλο φούσκωνε μες στα σπλάχνα σου σαν κοίλη. Η ξύλινη βαλίτσα πρέπει επιτέλους να ανοίξει, να φεγγοβολήσει τα μυστικά σαν τρεχούμενο ρυάκι, να ξετρυπώσουν οι νότες της ζωής από το αρχείο με πυξίδα. Γι' αυτό τον λόγο εξάλλου η πυξίδα σου, αγαπητέ αναγνώστη, θα σου δείχνει εφεξής συγκεκριμένο τόπο και χρόνο.

Κι όμως, όλους εσάς μπορώ να σας διαβεβαιώσω, μήτε η Αγγλαΐα μήτε η Αγί υπάρχει. Κι όταν αναρωτηθείτε ποιος μιλάει, θα θυμηθείτε τα λόγια του Καβάφη· ανάσα από την ανάσα του που σαν οξυγόνο τρυπώνει στα σωθικά, για να μιλήσει όταν δεν θυμόμαστε επακριβώς τους στίχους. Τι σημασία έχει να θυμάται κανείς τους στίχους από μνήμης; Η καρδιά έχει αυτιά που ακούει και θυμάται. Ακριβώς· δεν είναι το κουτί της Πανδώρας· είναι ήχος από ούτι:

*Σαν έξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαίσιες, με φωνές –
[...]**

«Βαλίτσα, άνοιξε τις αλήθειες εκείνων»... τώρα, και τότε, και μετά.

* Κ.Π. Καβάφης, «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον», *Αναγνωρισμένα (1897-1933)*.

Το όνειρο της ζωής μου

Στουτγάρδη, δεκαετία του 1970

Στα έξι της η Αγγλαΐα πάτησε πρώτη φορά σε σαλόνια, μιας και μέχρι τότε ήταν μόνο του αλωνιού και όχι του σαλονιού. Το σαλόνι εκείνο είχε μια ταμπέλα στην πόρτα του που έγραφε «Δημοτική Βιβλιοθήκη Στουτγάρδης». Η ξεναγός, πλάι στη δασκάλα, μιλούσε στην τάξη της μικρής Αγγλαΐας για βιβλία. Μικρά, μεγάλα, πλουμιστά. Βιβλία που μύριζαν μεθυστικά, σκάλες που ανέβαιναν επάνω, επάνω στον ουρανό, παραζάλη σαν κοντάρι που καρφωνόταν στην ψυχή· ψυχή που, αντί να κλαίει, χαμογελούσε.

Και γιατί όλα αυτά; Γιατί οι σκάλες που ήξερε μέχρι τότε η Αγγλαΐα ήταν απότομες σαν ξυράφι. Κούρνιαζε δίπλα στη μάνα της καθώς τις κατέβαιναν αργά και προσεκτικά. Μετά εκείνη άναβε τα φώτα που έριχναν το αχνό τους φέγγος στο δάπεδο. Αχνό· μην τυχόν φωτιστούν της νύχτας τα καμώματα και το ρίξουν στα γέλια.

Υπόγειο, κρύο και σκοτεινό, μπόχα από χυμένο κρασί

και μπίρα, ατελείωτα τραπέζια με σερπαντίνες, σάλα με εξώστη, αναθυμιάσεις παλιάς μοκέτας. Σωστό χαμαιτυπείο· και ο φόβος για τον Αργο. Ο Αργο ήταν μαύρος, με μακρουλή μουσούδα και μυτερά αυτιά.

«Μαμά, φοβάμαι».

«Δεν σου κάνει τίποτα το σκυλί του αφεντικού».

«Πάμε να φύγουμε, φοβάμαι».

«Μη φοβάσαι».

«Πώς να μη φοβάται το μωρό», είχε ακούσει μια φορά τη μάνα της να λέει στον πατέρα, «αφού το βρωμόσκυλο είναι πιο ψηλό από δαύτο».

Ατελείωτα τραπεζάκια, θρύψαλα πάνω τους τα μπουκάλια που περίμεναν υπομονετικά τη μητέρα. Κουτσαίνοντας σαν σπασμένο καράβι μετά το ατύχημα, βήμα και πόνος, ζωή και φρένο, έπιανε και τα γυάλιζε με τη σειρά.

«Ο Αργο αγαπάει τα παιδάκια».

Δεν ήξερε ακόμη να διαβάζει τις φανταχτερές επιγραφές στους κουλοχέρηδες, «μην τυχόν ακουμπήσεις τίποτα», το πράσινο της τσόχας μαγεία, «οι μπάλες του μπιλιάρδου δεν είναι για παιδάκια», έκσταση όταν στη νοτισμένη μοκέτα έβρισκε ένα κέρμα. Τα λάφυρα της χαράς καθώς λαμπύριζαν μες στο σκοτάδι.

«Ψάξε να βρεις κανένα πφένινγκ* και μην μπεις εκεί που θα πάω».

Άνοιγε η πόρτα, ξεχυνόταν το φως, και η μάνα, με τη

* Γερμανικό νόμισμα.

σπασμένη της λεκάνη σπασμένο καράβι, άφηγε το σκοτάδι του χαμαιτυπείου πίσω της. Και ο Ποπάι-ζωγραφιά με τα φανταχτερά του χρώματα στον κουλοχέρη να ρωτάει την Αγλαΐα πώς άραγε ανάβει το τσακμάκι, τι γεύση μπορεί να έχει η πίπα, πόσα χρώματα έχουν οι γόπες στο δάπεδο. Κι αν ακουμπούσε έστω για λίγο το μαύρο τρίγωνο με τις μπάλες του μπιλιάρδου; Ποιος θα το καταλάβαινε; Κι αν δεν χωρούσαν ξανά μέσα; Και γιατί να μην μπει στο δωμάτιο με το φως;

Κι έτσι μπήκε. Εκτυφλωτικό το φως, άσπρα πλακάκια παντού και η μπόχα να ξεβράζει κύματα χολής από τα εσώψυχά της. Δεν είχε ξαναδεί αντρικές τουαλέτες. Η μάνα της με ένα μαντζαφλάρι στο χέρι, που κατέληγε σε ένα κόκκινο μπαλόνι, το ανεβοκατέβαζε με δύναμη, ξεβούλωνε τη λεκάνη από τα περιττώματα και έκλεινε τα μάτια.

«Μαμά».

Η μαμά όρμησε αμέσως επάνω της να την εμποδίσει πριν μπουκάρει για τα καλά. Την άρπαξε από το χέρι και την έσυρε ξανά στο σκοτάδι της σάλας. Φουσκομένο πρόσωπο από τους κύκλους του ιδρώτα, πολλές αναπνοές, βρεγμένο φάντασμα. Φάντασμα ξένο, μ' εκείνα τα γαλανά της μάτια, δέσμες φωτός που διαπερνούσαν το σκότος, φως καθώς γονάτισε και την κοίταξε βαθιά μέσα στα μάτια:

«Δεν θέλω εσύ, σα μεγαλώσεις, να καθαρίζεις τα σκατά των Γερμανών. Να φύγεις από δω μέσα, φως μου. Να

σπουδάσεις, με ακούς, εσύ να σπουδάσεις, να φύγεις από δω μέσα, να φύγεις».

Μια σφιχτή αγκαλιά και μια υπόσχεση ανάμεσα σε μάνα και κόρη, και σκάλες που ανέβαιναν στον ουρανό και έφταναν σε εκείνο το παλικάρι με το άσπρο πουκάμισο που διάβαζε στον επάνω όροφο. Και το μωρό να ξεμέ-νει τελευταίο στη σειρά, με τη βουβή υπόσχεση να γίνει σαν εκείνο το παλικάρι που αδιάκοπα διάβαζε εκεί στα ψηλά πατώματα της βιβλιοθήκης, ψηλά στον ουρανό.

Βαλίτσα κοντραπλακέ

Μια ιστορία ποτέ δεν είναι απλή, απλώνονται οι λόγοι των άλλων και όλο απλώνονται και απλώνονται και φτιαχτούν τόπο, τόπο χωρίς χάρτη, δώσε τόπο στις λέξεις. Κι όλο να πλέκονται οι λέξεις σε ιστορίες και οι ιστορίες σε πλεξούδες, να στραμπουλάνε την ευθεία, κι εσύ να ψάχνεις την κόκκινη κλωστή να σύρεις. Οι ιστορίες των άλλων μια αμοιβάδα με κλωστές που περιμένουν χρόνια τώρα μέσα στο αρχείο. Βελόνα με κόκκινη κλωστή πάνω σε λευκό σεντόνι να δέσεις απ' άκρη σ' άκρη το αρχείο, χωρίς χάρτη, μα με πυξίδα.

Ελλάδα, δεκαετία του 1950

«Να φύγει από τα γιδοπρόβατα ο Παντελής, να γίνει ράφτης», αποφάσισε ο μπαρμπα-Μήτσος.

Ελλάδα, δεκαετία του 1940

Τον Παντελή τα άλλα αδέρφια τον φώναζαν «μαυρούλη», γιατί ήταν στα δέκα παιδιά ο μοναδικός μελαχρινός με κατάλευκη επιδερμίδα. Ο μοναδικός που έμοιαζε στη μάνα του την Αγλαΐα. Καθόταν εκείνη δίπλα του, του χάιδευε τα μαύρα μαλλιά και όλο έλεγε «ο Παντελής μ'». Καθόταν και ο Παντελής μαζί με τις μικρές αδερφάδες του και έλεγαν παραμύθια, ο «Παντελής μ'» ήταν καλός και περνούσε ώρες μαζί τους. Κι όλο να χαίρεται και να αναστενάζει η γιαγιά Αγλαΐα που κράτησε και τα δέκα παιδιά· γιατί εκείνος ο αντάρτης που 'χε κατέβει από τα βουνά είχε φυσίγγια πολλά στο στήθος σαν σιδερένια σταυροβελονιά:

«Τα παιδιά σου, δώσε μας τα παιδιά σου».

«Μόνο τούτο το παιδί έχω».

«Τούτο είναι μικρό, δεν το θέλω. Κυρά, φέρε τα άλλα, έχει παπούτσια από κούτσο'κα έξω στην πόρτα».

«Δεν είναι δικά μας τα παπούτσια».

Ο αντάρτης σήκωσε το όπλο, «το παι'ί σου», φώναζε το μικρό, που το αναγνώρισε μέσα στα γαλανά μάτια του μπαρμπα-Μήτσου, σαν κάτι να βροντοφώναζε, πού να θυμάται πια κανείς, βροντόκλεισε την πόρτα κι έφυγε με μια βρυσιά, ο Παντελής και τα άλλα αδέρφια πάνω στην αγριντιά* σήκωσαν κεφάλι. Το «παι'ί σου», έλεγε κάθε

* Ξύλινο χοντρό δοκάρι από ολόκληρο κορμό δέντρου.

τόσο το μικρό. Αργότερα, αυτή η επιχείρηση έμελλε να μείνει στην ελληνική ιστορία ως «το παιδομάζωμα», μονότι υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις για αίτια, κίνητρα και συμβάντα, τα οποία κάθε οικογένεια που της χτύπησαν την πόρτα βίωσε διαφορετικά. Κάποιοι λένε ότι οι πόρτες ήταν ούτως ή άλλως ορθάνοιχτες.

Ελλάδα, δεκαετία του 1950

Το αφεντικό του Παντελή στο ραφτάδικο το φώναζαν Νικολάκη. Κι ο Νικολάκης αγαπούσε τον Παντελή και του 'δειχνε με περισσή επιμέλεια κάθε βελονιά και κάθε γαζί. Ύφασμα που γαζώθηκε σε ένα βράδυ κι έγινε κοστούμι. Είχε πια πάρει το κολάι ο μικρός και μετρούσε και γάζωνε και κολλούσε. Όλη τη μέρα και όλο το βράδυ τον άκουγαν· έτσι είπαν σα ξημέρωσε. Πώς; Χωρίς βοήθεια; Έτοιμο το κοστούμι του μεγάλου αδερφού, μπλε με άσπρες ρίγες. Πρώτο κοστούμι του μεγάλου αδερφού, πρώτο κοστούμι για τη Γερμανία.

Το ραφτάδικο του Νικολάκη δεν ήταν μόνο μαγαζί, ήταν και τράπεζα όπου γράφονταν τα δανεικά στα τεφτέρια, ήταν καφενείο και σχολείο μεγάλων ιδεών, πομπός και δέκτης αφηγήσεων. Μαζεύονταν οι χωριανοί γύρω από την ξυλόσομπα και άκουγαν τον Νικολάκη να τους διαβάζει *Τους άθλιους* του Βίκτορα Ουγκό. Εκείνος διάβαζε και εκείνοι άκουγαν. Μιλούσαν μετά για την ανθρωπιά

και, συζήτηση στη συζήτηση, πλέκονταν και ο Λένιν, οι πλούσιοι και οι φτωχοί και η δικαιοσύνη. Και ο Παντελής, αμίλητος, άκουγε και ρουφούσε, ρουφούσε σαν όπιο τη δικαιοσύνη· εξάλλου, αδύνατο να κλείσεις τα αυτιά που είναι πάντα ανοιχτά και γεννούν λαχτάρες κομμένες και ραμμένες από λέξεις. Παλικάρι εκείνος ο χωροφύλακας. «Φύγε, Νικολάκη, από το χωριό, είσαι ο επόμενος για σύλληψη. Να τα κάψεις εκείνα τα βιβλία. Να φύγεις από το χωριό», του σφύριξε την κατάλληλη στιγμή.

«Κι έτσι πήγε ενάμιση χρόνο στη Σαλονίκη, Εγνατίας 28», είπε ο Παντελής στην Αγγλαΐα. Εκεί έμαθε, λέει, ο Νικολάκης να ράβει στρατιωτικές στολές και πηλήκια, γύρισε στο χωριό και δεν τον ενόχλησε πια κανείς.

Κύπρος, τέλη δεκαετίας του 1950

Αγαπητέ αναγνώστη, μερικές φορές είναι σωτήρια τα λόγια που φωνάζουν στη μνήμη να έρθει, να έρθει και να γαζώσει πάνω στην αλήθεια το ψέμα.

«Να έρθουν όσοι είναι ράφτες», είπε ο λοχαγός.

Έκανε ο Παντελής δυο βήματα έξω από τη σειρά και ύστερα από λίγο χώθηκε μπροστά του εκείνο το τσογλάνι ο Αθηναίος. Βγήκε και ο κοντοχωριανός του από το Λουτρό Ελασσόνας. Κι επειδή χρειάζονταν μόνο δύο ραφτάδες, ξεκίνησε η αξιολόγηση:

«Από πού είσαι εσύ;»